

čil prihod radikalcem in libera-
cem v Združene države, ki so t
glasu, četudi kongres prejme B
rahovo predlogo, ki preklicu

postave izza časa vojne. Coolid
lahko zabrani prihod v Združ
države vsakemu, ki mu ni vše

(Dalje na 3. strani.)

2

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cena oglasov po dogovoru. Rokopisi se na vračajo.

Naročnina: Zedinjena država (izven Chicago) \$5.00 na leto, \$2.50 na pol leta in \$1.25 za tri mesece; Chicago in Cleveland \$6.50 na leto, \$3.25 na pol leta, \$1.65 za tri mesece, in za inozemstvo \$8.00.

Naslov za vse, kar ima stik s listom:
"PROSVETA"
2657-59 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5.00 per year; Chicago \$6.50, and foreign countries \$8.00 per year.

"MEMBER OF THE FEDERATED PRESS"

Članstvo: 1926

Datum v ogleljah n. pr. (Nov. 30-25) poleg vašega imena na mesečnem seznamu, da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Ponovite je pravočasno, da se vam ne utvori list.

VOLJA MOČNEJŠEGA SE VEDNO ODLOČA.

Po tem načelu se ravna še liga narodov.

Svet lige narodov je prisodil Mosul Veliki Britaniji. Sleer je nekaj Mosula še ostalo Turčiji, a ta svet je brez vsake vrednosti. Svet, v katerem je veliko naravnega olja, dobi Velika Britanija. Pri vrejevanju meje se je gledalo tudi na to, da so meje sveta, ki ga dobi Velika Britanija, pravno dobro zavarovane.

General Laidoner je poročal kot predsednik "nevtalne" komisije za preiskavo mosulskega vprašanja. V svojem poročilu se poslužuje turških "grozovitosti," ki so se izvršile lani, da dokaže, da je Velika Britanija upravičena do tega ozemlja. Da napravi še večji vtis, je rekel, da pride kri 80 tisoč kristjanov in na tisoče lojalnih Irakincev na glave članov lige narodov, ako se pokrajina, bogata na naravnem olju, ne izroči Veliki Britaniji.

Ta "pravični" general je popolnoma pozabil na francoske grozovitosti, ki jih je francoska soldateska komaj pred mesecem dni izvršila v Damasku. Ta soldateska je streljala na desno in levo kot besna s strojnimi in pomorila par tisoč nedolžnih ljudi. Ako je govoril o grozovitostih, tedaj bi ne smel pozabiti tudi na francoske grozovitosti.

Prav smešna je pa trditev, da bo prišla kri 80 tisoč kristjanov na glave članov lige, kajti kristjane so dali Turčiji, Veliki Britaniji pa naravno olje. Torej kri teh 80 tisoč kristjanov bo še vseeno lahko prišla na glave članov lige narodov.

Tevfik paša je dejal, da je Laidonerjevo poročilo nerešnično, in je prav poglavitno vprašal, koliko plače je prejel zanj.

Ako je kdo pričakoval pravico od lige narodov, je v veliki zmoti. V ligi odločuje volja močnejšega. Ako bi Turčija lahko postavila v boj do pet milijonov mož, imela dobro razvito industrijo in poljedelstvo, poleg tega pa še veliko bark, ki plovejo na morju in pod morjem, tedaj bi Velika Britanija nikdar ne dobila mosulskega ozemlja. Liga narodov bi ne videla nobenih turških grozovitosti. Te grozovitosti bi se čez noč izpremenile v človekoljubna dejanja v interesu civilizacije. Ondotne kristjane in Irakince bi pa slikali kot divje in neukrotljive ljudi, ki so nasprotni vsaki civilizaciji in se dajo krotiti le s strojnimi in topovi.

Turčija nima velike armade, njena mornarica je enaka ničli, industrija in poljedelstvo sta še v razvoju, in tako ji je general Laidoner lahko utisnil pečat najbolj grozovite države v interesu Velike Britanije. Brzobjavka sleer ne pove, ako je general Laidoner zardel, ko mu je Tevfik paša zalučal v obraz, koliko je prejel za to poročilo. Ampak iz brzobjavke se da dognati, da general ni Tevfik paša pozval na dvoboj, dasiravno so evropski oficirji, posebno pa francoski zelo občutljivi zaradi časti in takoj zaročijo s sabljo, če jim kdo stopi na kurja očesa.

Ako bi tvorila liga narodov glede teritorialnih sporov nekakšen nepristranski in pravičen tribunal, ki se pri svojih razsodbah ozira na grozovitosti, ki jih narodi ugarajo nad narodnimi manjšinami, tedaj bi Italijo že zdavnaj spodila z jugoslovanskega ozemlja ob Adriji.

Italijanski fašisti so v jugoslovanskem Primorju, ki je zdaj pod železno pestjo Italije, požigali slovenske domove, uničevali slovensko lastnino, požigali, ropali in ubijali. Ali se je kdo oglašil v ligi narodov, da je treba jugoslovansko Primorje, ki je proti volji ondotnega ljudstva pod železno pestjo Italije, združiti z Jugoslavijo, ker jugoslovanski prebivalci na tem ozemlju niso varni svojega življenja pred podivjanimi fašisti? Ali je kateri francoski general poročal pred ligo narodov, da pride kri skoraj blizo milijona Jugoslovancev na glave članov lige narodov, ako se ne osvobode fašistovskega jarma? Nihče ni tako govoril!

Italija je sila prve vrste, saj na papirju, ako ne drugače. Zato se pa tudi vpošteva volja Italije in ne pravica podjarmljenega ljudstva.

Senator Borah je imel prav, ko je dejal, da svetovno sodišče ne more funkcionirati pravično, dokler je privesek lige narodov. V ligi narodov odloča volja močnejšega.

PROSVETA

Liga narodov ni ščit za branbo pravic malih narodov, ampak je sredstvo, ki služi diplomatom evropskih sil, da pod krinko pravičnosti vsiljujejo svojo voljo malim narodom.

JAVNA GOVORICA

Glasovi članov S. N. P. J. in čitateljev "Prosvete".

Chicago, Ill. — Med nami so izbrani sami od sebe imenovani preroki, varhi in apostoli delavskih pravic. Javno izpovedujejo superiornost s domisljivosti nadravnih kakovosti. V nekakšnem podobenem stanju so in mislijo si, da imajo več močnan kot povprečno drugi posamezniki.

"Norec, ljubimec in pametnik se skida po domisljivosti," je rekel nesmetni pevec na Ayona. In ti svoja vrste preroki, varhi in apostoli delavskih pravic pa niso ljubimci ne pošti.

Domisljivja jih ne inspirira, da grade. Ne, ne! Klerikalni in komunistični fanatiki, stisnjeni in reakcionarni uničevalci. Vrtajo odzvojni, da razdajo delavske organizacije v prid organiziranega kapitalista. Oni vedno glasno kriče po "dejstvih," ampak kar oni s tem mislijo, je, da hočejo dejstva, katere so ugodna njim, kolikor jih vidi svet, druga dejstva pa naj bodo tiho pobesjena. Ne dovolijo bi, da se objavi resnica, čeprav bi vedeli, kajti resnica je beseda, katere na vsebuje njih lekcij.

Zadnje čase sem bil zelo kritičen od prijateljev in neprjateljev. Nekateri so me slikali kot angela ali tičnega svetnika, drugi pa kot osebo z rožički na glavi, s parklji na nogah in z repom odasaj, ali kot ognjenega hudobca. Priznati moram, da tak Richard J. Zvertnik, kakorčnega so slikali kritiki, na obstoja na svetu. Ko katejo na katerega Richarda J. Zvertnika, v resnici pokazuje milto, ki so jo sami ustvarili v svojih mislih. Richard J. Zvertnik, ki živi, je član S. N. P. J., slovensko bičje pravni drugače kot drugi ljudje in je tudi povzržen istim naravnim zakonom kot drugi, samo s različno morda, da on veruje, da S. N. P. J. ni perfektna organizacija; ter se seveda na elaboten način prizadeva. Ampak on se še drži svoje ideje, da iz S. N. P. J. naredimo vaje nekoliko boljše organizacije v moralem in gospodarskem oziru; da člani S. N. P. J. dobe nekoliko več svobode. Slovensko kakor tudi hrvaško govoreči bratje naj spoznajo principe S. N. P. J. On veruje v višjo enotnost, slonečo na podlagi razuma in demokracije. On veruje v resnico, v preiskavo, da se dojenajo dejstva, in v svobodno misel.

Trditve v spisu br. Pavla Bergerja, problemem v uradnem glasilu Prosvete v sredo, 2. decembra 1925, je vzbudila mojo pozornost. Glasi se:

"Originalna revolucija je bila spisana v angleškem (amerikanskem) kot ga imenuje br. Richard J. Zvertnik? Jeziku, katerega pa tudi ni imela uradnih podpisov in druzstvenega pečata društva št. 55 iz New Yorka."

Pri tej trditvi imam dva ugovora, s katerima pokažem vso aurovost trditve. Prvič, pisec br. Paul Berger namerava napraviti na čitatelje vtis, kakor da samo br. Richard J. Zvertnik imenuje jezik, ki ga govori ameriško ljudstvo "ameriški" jezik. Tako cikanje br. Bergerja je zelo neenotimansko in se samo sebe pobija še radi tega, ker v njem odsva neraznena trditve pisca. Richard J. Zvertnik imenuje jezik, ki ga govori v Ameriki, "ameriški" jezik, ker tako je zanj pravilno ime. Med angleškim in ameriškim jezikom je razlika kakor je razlika med slovensko in hrvaščino. V državi Illinois je tudi statut v zakoniku, ki imenuje "ameriški" jezik kot uradni jezik države Illinois. Zveza ameriških profesorjev imenuje jezik, ki ga govori ameriško ljudstvo ameriški jezik. Po knjižarnah je napredaj na stotine in stotine različnih slovnice, ki imenujejo jezik, ki ga govori ameriško ljudstvo — ameriški jezik.

Drug ugovor trditvi br. Pavla Bergerja je, ker pisec namerava napraviti vtis na čitatelje kakor da je Richard J. Zvertnik v Chicago spisal resolucijo za društvo št. 55. Reči moram, da se br. Paul Berger zelo, zelo moč, če deluje pod takim vtisom. Richard J. Zvertnik ni imel absolutno nič opraviti s resolucijo, ki je je predsednik delegata društva št. 55. On ni absolutno ničesar vedel, dokler ni prišla pred konvencijo, da je bil br. Matthew Turk dočelnik, ki je predstavil mrs. Paul Berger lastnik po postava. Vse, kar je Richard J. Zvertnik vedel, predno je šel v Waukegan, je bilo, da mr. in mrs. Paul Berger lastnista loto in da jo želita prodati S. N. P. J. za \$12,000. Vse to pa so bile samo informacije in govorice, torej nesodotne informacije, kolikor se Richarda J. Zvertnika tiče, da bi moral vsajati tobo proti komurkoli. Ampak resolucijski odbor na konvenciji je preiskal in preiskal nova dejstva. Zdal je položaj došla drugačen. Ker je br. Paul Berger predsednik gl. nadzornega odbora, želim opomniti njegovo pozornost na člen IX, točko 2, ki jo najde na 22. strani slovenskega besedila ter na 191. strani angleškega besedila, ter se čita:

"... Če nadzorni odbor dokaže, da kateri član gl. odbornikov in izvrševalnem odboru ne posluje pravično, zanemarja svoje dolžnosti, ali da škoduje enotnosti s svojim delom, mora takoj suspendirati dotičnega odbornika od dela in o tem obvestiti gl. predsednika in ostale odbornike izvrševalnega odbora ter izklicati izredno sejo gl. odbora..."

Od br. Paula Bergerja je zdaj odvisno, da sčeti naslednji korak in dožene, ko je br. Matthew Turk predstavil mrs. Berger lastnik loto, če je na ta način krši dolžnosti, ki jo je naložil nam del tajne seje gl. izvrševalnega odbora, ali ne; je-li bil to čin; ki se lahko tolmači kot zanemarjanje njegove dolžnosti ali zarota, da škoduje S. N. P. J., za kateri prestop bi br. Matthew Turk moral biti kaznovan. Ker je br. Paul Berger predsednik gl. nadzornega odbora, je po pravilih S. N. P. J. njegova dolžnost, da skliče gl. nadzorni odbor, kateri je vezan razmotrivati zadevo, uvesti nadaljno preiskavo po svojem prepričanju kolikor je potrebno in poročati ter priporočiti svoje ukrepe glavnemu odboru.

Ce je kateri član v S. N. P. J., ki ni voljan dati vsakega drugemu tistega, do česar smatra sebe upravičenega, je po mojem mnenju naveden hipokrit. Dve strani sta pri vsakem vprašanju, dve skupini dejstev in vsakdo, ki je obtožen prestopa, mora imeti priliko, da pove svoj govor. Sama preiskava lahko dožene, kaj je resnica in kaj ni. Zoperstavljam se vsaki blatni taktiki napadajočega člana v časopisu ali pa v poročilu, če niso navedena dejstva, ali resnice o vsi stvari. Po pravilih S. N. P. J. je predpisana procedura, po kateri se preiskujejo vse obtožbe in pravilni enotnosti razsodiščni odbori so tudi postavljeni, da sliho obtožbe. Ape-liram na br. Paula Bergerja, da skliče sejo gl. nadzornega odbora, kjer bodo br. Matthew Turk kakor vse druge priide in stranke izsilišni, ter bo moglo padati glavnemu odboru S. N. P. J. pravilno poročilo. — Richard J. Zvertnik.

Bellingham, Wash. — Slučajno mi je prišel v roke "Amerikanski Slovenec". Menda ga je niso boljševiki ali komunisti in socialisti zanesli sem v naše mesto. Ti gotovo ne, mogoče pa, da ga je zanesel kak ruski car, ki ga "Amerikanski Slovenec" tako svesto zagovarja, če, kako mogoče je bit, da so ga uničili komunisti.

Iz tega lahko pomnemo, kako duhovščina svesto zagovarja ljudi, najbolj krute in brezsrčne napram delovnemu ljudstvu. "Amerikanski Slovenec" in "Ave Maria" kajpada previdno molčita, kaj vse je počel vsi vsemogočni ruski car s milijoni revnega prebivalstva, da je umiralo v bedi in zatiranju. Pod njegovim carevanjem so jetniki morali sami kopati fiske sebi, da jih je careva soldateska v nje postrelila. Zasuti so bili sromaki še naprej živi. Pod vsemogočnim carem se se odigravale vse mogoče in nemogoče krutosti. Pa tega cara še danes čitajo "Amerikanski Slovenec".

Kaj pa je franciskanom mar, kako je za delovno ljudstvo. Oni so za barbarizem, ne za civilizacijo, kakor tudi se upadajo v barbarsko dobo. Zakaj toliko zaletavanje "Amerikanskega Slovenca" v vse rojake in liste, ki ne trobijo v klerikalni rog? Držite se svojega posla, proč od politike in delavskih listov, pa vas bomo tudi mi pustili v miru. Če ste Kristovi nametniki, se držite njegovih naukov, pomagajte siromakom, nasitite lačne, napojite žejne in uboge vzemite pod stroho. Ne pomagajte našim večnim lakotničevalcem.

Vsi, ki se toliko zaletavate v naše jednote, si zapomnite, da bo tudi vaše nepotrebne mogočnosti, enkrat konec kot je bilo ruskega cara, ki ga toliko poveličujete. Konec bo vaših dogem, ki ljudje spoznajo vso nesmisel vstareških naukov in obrnejo hrbet.

Ce se komu, se duhovščini prav gotovo ne upodobi ineti tako dolge izjave, kot jih imajo nekateri slovenski šupniki proti S. N. P. J. in naprednemu elementu zadnje čase. Ti ljudje, ki nimajo najmanj pravice, se vrtikajo celo v porodno kontrolo. Bile bi se pokorne delavke žene, če bi se pokorvale temu, kar priporoča lena duhovščina, ki nima pojma o delavskih težnjah. Oni naj le ukazujejo svojim kuharicam, koliko otrok naj imajo, da bodo lažje lahajali. Za duhovščino, ki sami ne delajo ničesar, običajno dela na stotine in tisoče trpinov; za delavstvo družino pa mora delati en sam, pa še tisti je plačan kot suženj. Kot tak najmanj potrebuje zavajalne nauke od duhovščine.

Duhovščina, katere vedno hoče delavstvu in škodovati, bi se morala armovati tega. Če delavcu in njegovi družini že noče koristiti, naj mu vsaj ne škoduje. Naj duhovščina nikar ne briga naše duve. Svoje naj umirva, naše so čedne duve. Pa saj vemo, da duše so stranskega pomena, le dolarčki, to so nebesa. Če jih ni, je pekel.

Ce ste duhovniki res tako milosrdni, zakaj nam na tem svetu ne pomagate do boljšega življenja, ko bi si tako radi dobro živel vsi. Boljšega kruha bi radi dali svojim družinam sedaj, ker po smrti bo preprižano in ga tudi nikdo rabil ne bo, ko bomo rešeni vsega zla.

Pekla se najmanj ne bojimo na onem svetu, ker ga imamo tu dovolj. Ne besa so pa tudi na svetu dovolj lepa, kdor jih ima, le za delavce jih ni. Za nas je pekel na tem svetu, na kateri

ZAKONET

Tone prejalše pakopije vso to zgodovino...

Zupnik Černe snuje "prosvetno zvezo katoliških Slovencev" z namenom, da se ohrani "zgodovina slovenskih škofov, misijonarjev in duhovnikov, ki imajo velike zasluge za ameriške Slovence" — (kateršne ima recimo Černe, ki javno uči rojake, kako je treba zmerjati v "kuheljaču").

No, hvalabogu! Ameriški Slovenci, najmanjši Slovenci, ki smo najbogatiji na škofih — in to je bilo naše edino bogastvo v tisti srečni dobi — pojdemo zdaj 25 let nazaj, če bo hotela iti z nami tudi Amerika!

Najbrž ne bo nič. Černe in Černetovi ljudje, ki mislijo, da je prosveta "shoe polish", so i-tak še vedno tam, kjer je bila Amerika pred 25 ali — za ta del — pred 200 leti. Kadar prilazejo v drugo polovico 20. stoletja, bodo razočarani: zgodovina škofov in misijonarjev ne bo imela niti spomenika...

Rimski klubok.

Papež je zahteval Rim od Benita Mussolinija. Ker je pa sebični Mussolini osvojil Rim zase, pravi zdaj papež, da Benito vozi v anarhizem. Benito bo rekel, da je sveti oče črn nevaležnik. Dal mu je prst in zdaj hoče še roko. Dobro je, da se papež in Mussolini malo pokavsata.

Trunku zopet ne bo prav. Očital mi bo, da mečem svetega očeta in Benita v en kuč. Ne morem pomagati, kajti oba sta v Rimu in oba sta papeža.

Device so "mufale" gospoda v Collinwoodu.

Dragi K. T. B.: Zadnja sobota je bila "moving day" za našega prečastitega "Mufal" je iz starega v novi farovž. To vam je poslopje s šestnajstimi sobami. "Mufanje" so opravile same Marifine device, ki so v "velbarjih" vozile gospodovo opremo v novo palačo. Nekdo jih je vprašal: "Zakaj pa se ve mučite? Ali ne more gospod najeti voza?" — Device je odgovorila: "Oh, potem bi pa morali kolektati za voz. Ti naši farani že zdaj preveč godrnjajo, ker jih nov farovž dosti stane". — "Zakaj ste pa zidali tako velikega?" —

rem poznamo precej črnih luciferjev. Naših mučiteljev prav do groba. Torej ne beliti las radi naših ubogih duš. Ravnotja bodo še kakor komunate duhovščine in naših satiricev. Grehov nam duhovščina tudi ne more odpustiti, če ji nismo nič žalega storili. Če pa kaj zagrešimo zoper Boga, pri tem so pa duhovni brez moči, četudi nam stokrat odpuste, ki imajo sami veliko bolj črne duše kot mi. — F. J. Voršek.

Bon Air, Pa. — Delamo dosti dobro.

Kar smo zamudili v poletnem času, bomo sedaj nadomestili. Delavci, ki smo se zadolžili poleti, bomo pozimi plačali. Zopet nam bo družba napovedala prihodnje leto. Začeli bomo delati po dva do tri dni na teden in mogoče še za nižjo plačo. Za delavca pač nikoli ni dobro, dokler bodo mogli imeti kontrolo. Zmeraj bo slabo.

Tukaj so premogetvi rudniki za precej stari in dolgi. Mrtvega dela je dovolj, ali za to delo nič ne plačajo, ker naš Carly Svab je prevel "stinič". Najrajši bi vzel vse od delavca, samo da je za njega prav. Ne ostrže se na reveža, koliko otrok ima in kako delavci živijo, samo da garajo zanj in njemu profit gromadijo. Če naložijo voziček v premogetoku na svojem placu, naložda kar nekoliko čez mero, dobijo plačano samo to kar je čez mero, kar je pa v kari, je vse njih profit. Delavci dobi komaj 20 odstotkov. Kakor se sliki govorica, naša družba Bethlehem Steel korporacija namerava prodati premogetoko in šape sploh vse, ter se se pogajajo. Ze eno leto namerava kupiti Henry Ford, ki je vse pregledal meseta novembra. Znanje pa mi ni gotovo, ali so se pogodili ali bodo mogoče po novem letu, ker Carly Svab je imel dosti popravila pri tovarnah in veliko strokov. Potemtakem mogoče Svab prevel zahteva, Ford pa ne more odplačati. Mōj je mogoče prelahak, kakaj že bi imel dosti denarja, bi ga kupil. Delavci niso zadovoljni s Svabom in bi radi videli, da bi odkupil Henry Ford. Mogoče bi bilo potem boljše. Ford je baže boljše za delavce in boljše plačnik, kar pa ni gotovo, da bi bil dosti boljše, ker so vsi ti čili enaki. Se že vidi, koliko delavcev je Ford v Detroitu meseca novembra odslavil; par tisoč delavcev je šlo na počitnice. Vidi se, koliko bi bilo na boljšem. Spremembe ni s enim niti z drugim, oba sta za svoje profite.

V okolici Johnstowna, Pa., je dosti delavcev, ki niso v junji in pri nobeni delavski stranki. Imeli smo delavski klub, pa so se malo zanimali zato dobro stvar in smo klub prekrstili za nedolžen čas in ga nadomestili s citirnim klubom, ker pa ta nima nobene stranke, po mojem bi bilo boljše, da se stari klub št. 220 reorganizira.

Walsenburg, Colo. — Dela je tu dosti, samo zaslužek je slab, da delavci komaj izhajajo. Draginja je v vsaki dnevi večja.

Glede zadnje konvencije v Waukeganu bi tudi jaz rad kaj omenil, pa bolje, da ne. Skoraj nimam tudi kaj, ker je še vse prerokano od duše in slabe strani Torja ne ostane samo čisto nič. Kadar sem bil na konvenciji v Waukeganu si pač ne bi bil nikdar mislil, da bo toliko kritiziran in pisanje čez zadnjo konvencijo.

Waukeganški Slovencev gre vrtič. Bolj gostoljubnih in mirnih značaja je težko dobiti. Posebno ne je kuharice in kuharice so bili spreje, da boljše niso moge postreči to, ki temu številu lačnih selodcev. Na lepša hvala Jakobu Grahek, pri katerem sem bil na stanovanju za gost konvencije, in njegovi ženi za gostiljnost in postrežbo. Tudi pri lastnem obetu in materi ne bi mogel biti postrežen kakor pri družini Grahek. Če me še kdaj pot nanesne po Chicago, bi šel tudi v Waukegan obisk, posebno družino Grahek bi obiskal, da bi imeli malo več časa za govor in kraj malo bolj ogledat, se kaj za časa konvencije nismo imeli preveč časa.

Podravim vse delegate in delegatke in želim vsem vsem veselje praznika in srečno novo leto. Istotako vam zavednim delavcem širim Zdravim državam. Prosveti pa želim obilo uspeha v prihodnjem letu 1926. — Fred Tomš.

"Zato, ker dobimo se enega go spuda in še eno kuharico". Poslopje je tako veliko, da bi smeli v njem dovolj prostora za Černeti in Trunki, kar jih je v Ameriki, z vsemi svojimi kuharicami in vsi bi se lahko slepo mišl igrali. Ker imajo ljudje pre malo pameti, imajo pa gospodje preveč prostora. — Rdeča papirka iz Collinwooda.

Zdal pa pride svoboda! Delegat sirskih vstašev je potrkal na vrata lige narodov za pravico in svobodo Sirije. Vrat se niso odprla. Nato je naslov svoj apel na sledeča dva eksponenta pravice, svobode in demokracije: Benito Mussolini, Calvin Coolidge.

Kako je mogel optimistični delegat pozabiti na še enega šampiona vse svobode na svetu, ki bi mu gotovo pomagal? Njegovo ime: Tone Grdina.

Koliko plačuje stric Sam. Andy Mellon vam je znan. Priljubljen življenju je multimilijonar — velik siromak, v javnem življenju je pa zvezni finančni tajnik. Marsikdo se je vprašal, zakaj je Mellon sprejel službo za borih \$12,000 na leto. Te dni je bilo pojanjeno. Mellon ima \$4,158,750 dohodkov na leto. Od te vsote je moral plačati \$2,636,697.50 dohodniškega davka, predno je nastopil službo v kabinetu. Nato je izplačil veliko dobro delo. Izdelal načrt za znižanje davka in kongres ga je sprejel. Prihodnje leto bo Andy plačal \$1,028,186 davka. Ostane mu v žepu \$1,608,515.50. To je tista plača! Bratje, pojdite in storite še tako!

Nobena zagrisenosti. G. Trunk prijazno namiguje, da sem breavarski zagrisenec. Nothing of the kind. Kadar m Trunk dokaže vse ono, kar se ga že stokrat vprašal, se še je zagrisem v njegovo vero — in potem bova skupaj orala v "pianem polju", hrsk, hrsk!

Dobre novice iz Jugoslavije. Kultura je v nevarnosti! Kaj ge "Tisoč in ena noč" ne bo več tiskali. Nema para! K. T. B.

WASHINGTONSKO TEDENSKO PISMO.

(Nadaljevanje s 1 strani.)

Da bi mu bilo treba povedati, zakaj je to storil. Ampak lahko poseže nazaj in se spomni na stari protinarhijski zakon, ki je bil sprejet ob času, ko je bil umorjen predsednik McKinley, ki ga je nasledil kot predsednik Roosevelt. Razlaga anarhistu je tako obširna, da lahko prime vsakega tujeromana, ki priporoča nasilno revolucijo in deportira. Ako ostanejo v državi, se azil za vse, so preganjani; mora kongres odločiti tudi ta zakon. Če se pa ne prekliče, ga je treba tamendirati, da se ta zakon ne uporablja na politične pregnance iz Rusije, Bolgarske, Rumunske, in v drugih deželah, ki so bili naši zavoljo intrig evropskih diplomatov.

Politikarji, ki pripadajo k nekemu bloku, ki se pripravljajo na napad na Coolidgeve uradnike, po katerih naj farmarje v koruznem pasu ne dobe izne od pomoči, se mučajo, kako Ameriška farmarska birokracija, zborujoča v Chicagu, govori na predsednikov ne ljubljen govor. V teku govora predsednik Coolidge povedal, da je nemogoče uvesti določanje in da je bolje, da si farmarji pomagajo s tržnimi zadrugami. Poročal jim je, da naj pozabijo na svoja priporočila glede politike. In kaj so storili delegati? Odobrili so McNary-Haugerovo predlogo za izvoz, zahtevajo, da vlada prevzame obrambo Muscile Shoals in poročajo o svojem starokopitnem predsedniku O. A. Bradfordu, kateremu je nasledil S. M. Thompson, ki pripada k napredni farserski struji.

Bardfutu je bilo dognano v Washingtonu, da je zvest podpornik stare garde, trutov, zemljskih družb, bankirjev itd. Člani farmarskega bloka so zdaj dovedni, kako se bo obnašal Thompson, ko bo vanj sili administracija z vsakršnimi priporočili.

PROHIBICIJSKIH DEKRETOV V POL LETA OBOŽENIH.

Washington, D. C. — V zadnjih šest mesecih je bilo obtoženo 622 prohibicijskih uradnikov kriminalnih činov. Ti uradniki so imeli nalogo paziti, da Volsteadova postava izvršuje, in so sami pomagali prelomiti. Ta fakt in drugi bodo izrabili pregledniki v zbornici, ko prične bojem proti prohibiciji. Ti dokazni fakti so rezultat preiskave, ki je trajala od dne 1. maja do dne 1. decembra t. l. Ti fakti kažejo, da gredo na rovaš prohibicije zločini in prestopki nespodobno obnašanje, uboj, zarota, korupcija, laž, izsiljevanje denarja, sprejemanje podkupnine, podkupovanje, tatvina, "butlegarstvo", tatni ropi in kršenje Mannove postave.

KLUKSOVSKA PRENAPEČENOST IN PREDRZNOST.

Fort Pierce, Fla. — Ko se je v mestu raznesla govorica, da je tip Rhinelander, v katereh se teče nekaj zamorske krvi, obrnila naše pozornost, ker je hotel njen soprog ločiti od pravi zaradi tega, ker ima v malo zamorske krvi, dosele New Yorka v to mesto, je bilo med kluksovcem šepetanje in kripanje z zobmi od same točke. Hitro so izvolili odbore in kar štiri, ki so imeli nalogo preiskati vse hotele, da najdemo ženo, ki ni bila še pred svoj rojstvom tako "pametna". Če bi izbrala belopoltnike za svoje starše. Iskali so jo zaman. Neneje so kluksovcem svoje iskane prenesli še v West Palm Beach. Našli je tudi niso. Kaj bi se z njo zgodilo, ako bi našli kukluka, tega klanovci povejo. Ampak je kluksovska namerna predrznost pove, da se ji ne godilo dobro, ako bi bila v post temi sirovinam.

poljski minister v ječi kot slepar. Varšava, 16. dec. — Hubert, prejšnji finančni minister, ravnatelj poštne hranilnice, bil danes aretiran na obtožbo, da je poneveril večje vsote državnega denarja.

TUJERODCI POKRIVAJO ČEZ POLOVICO STROŠKOV DELOVNEGA DEPARTAMENTA.

Davki niso edino sredstvo za pokritje vladnih stroškov. V letnem poročilu, ki ga je Department of Labor ravnokar izdal, je navedeno, da so stroški departamenta znašali tekem fiskalnega leta 1925 vsoto \$7,973,467, dočim je department sam kolektiral \$4,985,781. Glavni viri tega prihoda delovnega departamenta sta priseljeniški urad in naturalizacijski urad. Dohodki prvega so znašali skoraj štiri milijone dolarjev in drugega nekaj čez milijon. Vsi ti dohodki v splošnem prihajajo torej iz prispevkov tujerodcev.

Priseljeniški urad je stal \$5,636,000 v okrogli številki. Ako odbijemo njegove zgoraj navedene dohodke, je čisti strošek isšega znašal torej nekoliko čez \$1,671,000. Zanimivo je omeniti vire teh dohodkov priseljeniškega urada. Dohodki iz glavarine (head tax), ki jo mora vsak priseljenec plačati ob svojem prihodu, so znašali nekaj čez tri milijone dolarjev; odmerjene in izirjane globe so znašale \$611,000 v okrogli številki in zapadli bondi (zastavljeni pri priseljeniški oblasti in neodrešeni) skoraj \$110,000. Nov vir dohodkov je ustvaril novi priseljeniški zakon od l. 1924, ki je uvedel takozvane "permite" za povračujoče se priseljenice in za katere treba plačati pristojbino \$3. Dohodki iz tega vira so znašali skoraj \$200,000. Gori omenjene globe so zlasti one, naložene na parobrodne družbe radi prevoza nepriljubljenih inozemcev. V nekaterih slučajih so te globe znašale celo tisoč dolarjev. Vsled teh glob parobrodne družbe jako pazijo, da pripeljejo v Ameriko take potnike, ki utegnejo biti pripuščeni. — F. L. I. S.

BOSTONSKI VOZNIKI ZAHTEVAJO POVIŠANJE MEZDE.

Boston, Mass. — Mestni vozniki, delavci in mehanikarji, ki spadajo pod jurisdikcijo Bostonskega skupnega vozniskega sveta, zahtevajo, da se jim mezda poviša za petdeset centov na dan. Svoje zahteve so predložili županu Curleyju. Lokalna unija voznikov za teške vozove šteje 26 se pogaja s svojimi delodajalci glede nove pogodbe, ki poteka dne 31. decembra. V uniji je 2,600 voznikov.

Poljska posnema Francijo v davkih.

Varšava, 16. dec. — Poljska vlada se je odločila za drastične davke, s katerimi upa rešiti podirajočo se gospodarsko in finančno stavbo države. Ako se to ne reši krize, potem se bo morala Poljska podvreči finančni kontroli lige narodov, kakor Avstrija, ali pa kateri upniški državi. Program določa veliko znižanje armadnih stroškov in plač javnih uradnikov. Kmetje morajo plačati davke v pridelku, ako nimajo denarja. Vlada določi cene živilom in kontrolirala bo izvoz moke in žita.

Sovjeti naročili pri Fordu 10.000 avtov in traktorjev.

New York. — Sovjetska vlada je naročila 10.000 avtov in traktorjev pri Ford General Motor kompaniji skupno z opremo, plugi in raznimi posameznimi sestavnimi deli. Tako poroča Amtorg Trading Co., ameriška nakupovalna in prodajalna družba za sovjetske industrijske in komercialne organizacije.

Astorji tožijo Ameriko za pet milijonov.

New York. — Dedič pokojnega Williama Waldorfa Astorja, ki žive na Angielskem, so v torek uložili tožbo pri tukajšnjem zveznem sodniku Knoxu za povračilo \$5,000,000 od zvezne vlade. Dedič pravi, da so toliko preveč davka plačali od Astorjevih posestev v New Yorku.

NAZNANILO.

Oglesby, Ill. — Na zadnji seji je bilo sklenjeno, da se mora vsaka članica udeležiti glavne seje dne 20. decembra. Kateri se ne udeležijo seje, bo prispevala 25 centov v društveno blagajno. Izvzeta je le bolna članica. Torej pridite vse! — Antonia Simenc, tajnica.

ČIKAŠKA GLEDALIŠČA

Iz opere.

Skladatelj svetovne premijere "Namiko San", katera je prva v seriji treh oper v angleščini, ki bodo pete pri družbi Chicago Civic Opera, je Aldo Franchetti. On je bil počasen kot v nagrado za to delo z odlikovanjem Davida Blaphama Memorial medaljo, ki mu jo je podarila Ameriška operna zveza v Chicagu.

Ameriške operne zveze predsednica je mrs. Freer, ki je v imenu organizacije odlikovala Franchettija. Franchetti je po rodu Italijan, ampak po dolgem bivanju in naturaliziranju je v resnici postal Američan. Vse delo je torej bolj ameriško kot kaj drugega, kakor je tudi libreto ameriški.

Božični teden v čikaški operi.

Božični teden bo v čikaški operi izbran po celi seriji lirčnih del. Med temi bo tudi svetovna premijera "Namiko San", ki je bila prvič predstavljena 11. decembra. V četrtek 24. decembra bodo peli "Hči polka" ("The Daughter of the Regiment"). V soboto dne 26. decembra bodo peli tolikanj oglaševano "Luč od Svete Neže", v kateri skladbi prevladuje moderni "jazz". Sledila bo temu stara opera "Pagliacci", s čemur bo torej predstava podvojena.

"Boris Godunov", ki ga je v naslovni vlogi pred tedni pel Baklanov, bo iznova predstavljen 22. decembra.

Mary Garden bo pela med tedenskim repertoarjem v dveh znanih operah "Werther" in "Thais", prva dne 23. decembra, druga v soboto zvečer po znižanih cenah.

Repertoar za osmi teden čikaške opere je sledeči:

Dne 21. decembra: "Il Trovatore".

Torek zvečer 22. decembra: "Boris Godunov".

Sreda zvečer: "Werther".

Četrtek zvečer: "Namiko San".

Vodil bo skladatelj Franchetti. Sledi "Hči polka".

V soboto popoldne ob dveh pojejo "Luč od Svete Neže", svetovno premijero. Vodil bo skladatelj sam, W. Franke Harling. Sledi "Pagliacci".

V soboto zvečer pojejo "Thais".

Paul Ash se je vrnil.

Po dveh tednih počitka se je vrnil v Chicagu med svoje prijatelje, ki so za njim pripravili galasprejem.

Paul Ash je priljubljena oseba med čikaškimi ljubitelji najmodnejšega "jazza", zato je ujemno, da so ga pogrešali na vzhodu. V soboto ima polnočno predstavo v McVickersovem gledališču, od katere bo vsa čista prinos za božična darila ubogim.

Prihodnji teden pa Paul začne zopet z regularno predstavo in za prvi teden njegova muzika "Paul is Back", kar prične v pondeljek. Znaša reči je, da je Paul dobil radi svoje popularnosti veličanske ponudbe na vzhodu, pa on ima rajši svoj rodni kraj Chicagu. Rekel je, da so mu ponudili po \$10,000 na teden, če bi hotel ostati na vzhodu.

Pri dotični predstavi bodo v McVickersovem gledališču pokazovali tudi film "Hands Up" od Raymond Griffitha. Povest je vzeta iz svetovne vojne.

"Nova zapoved".

V "Chicago" gledališču od Balaban Katzove družbe igrajo film, ki nudi dovolj smeha, romance, preciznega igranja in senzacije. To je "The New Commandment", socialna melodrama, pripravljena za moderni kino. V glavnih vlogah so igralci: Blanche Sweet, Ben Lyon, George Cooper in več drugih. Povest je vzeta iz Fred Palmerjeve novele "Nevidne rane".

"Fantom v operi".

V Rooseveltovem gledališču prikazujejo nenavadno sliko "The Phantom of the Opera", v kateri igra glavno vlogo zelo znameniti Chaney. Skoraj vsi ooperi nosi Chaney masko, radi česar se je izrazil, da vse, kar mu je ostalo za igranje, so se roke. S temi res zana delati izkazujejo gesto. Chaney prikazuje misteriozno osebnost, pravcato pošast iz kleti pod mogočno parisko opero. Njegov obraz se vidi samo v par pretrpetljivih senah.

NAROČITE SI KNJIGO "Ameriški Slovenci".

Vesti iz Jugoslavije

Iz Trbovelj.

Hrastnišče v nevarnosti. Pretekli dni so je nadomna dygnila iz kemične tovarne v Hrastniku veličanska množina nekega rumenega plina, ki je zakrila vse zahodno pobočje Kovka in starega Hrastnika. Ljudje, ki so prišli med ta plin, trdijo, da so bili v silnem strahu, da jih bo zadušilo. Sedaj pripovedujejo, da je popokalo okoli 100 velikih posod neke kisline, ter da bi bil ves Hrastnik v silni nevarnosti, če bi se dogodila eksplozija ob dnevu brez vetra in v megli. Odbelne čimtelje prosimo, da zadevo preiščejo in poskrbijo, da ne bo pretila prebivalstvu nič več takšna nevarnost.

V hrastniškem potoku Brnici je utonil 22. nov. rudar Padežnik, hišnik v Narodnem domu. Okoli polnoči je hotel k piku po kruh, od takrat pa ga ni bilo več. Sele v torek popoldne so ga našli orožniki v jezu poleg Majdičeve žage. Kako je nesrečni začel tja, še ni bilo mogoče dognati. Padežnik je bil marljiv in pridlen mož, ki ga je cenil vsakdo, kdor ga je poznal.

K silni nesreči, ki je pretila Hrastniku ob priliki eksplozije v kemični tovarni, smo naknadno izvedeli, da so odpejali v bolnišnico delavca Romiha radi zastupljenja; bolan je tudi paznik Simmerl, inš. Ulman pa tudi laži, ker je bil oblit s soliterno kislino. Vse se zaveda velike sreče, da je bilo vreme vedro in nekoliko vetrovno, da so se plini lahko naglo dvignili.

Smrtna kosa. Dne 26. nov. je umrl v Ljubljani po kratki bolezni Viktor Zalaznik, poštni kontrolor v pokoju, oče prof. Albina Zalaznika.

Smrtna nesreča v Laškem. Dne 25. nov. zvečer je pri montiranju električne napeljave smrtno ponesrečil viški monter falske elektrarne Hinko Babun, doma iz Jesenice na Gorenjskem. Stojec visoko na lestvi pri razdelilniku na dr. Kolšekovi hiši, se je dotaknil voda, ki ga je močno strasel. Pri tem je omahnil in padel z glavo navzdol z lestve osem metrov globoko na kameniti tlak tako nesrečno, da si je prebil lobanjo. Že čez nekaj minut je izdihnil.

Smrtna kosa. V Dvoru pri Zupemberku je umrl 26. nov. Rudolf Zupančič.

2000 rodbin se izseli v Brazilijo. Iz okolice Pakraca na Hrvatskem se namerava izseliti okoli 2000 hrvatskih, srbskih, nemških in madžarskih rodbin v Brazilijo. Vsi so propadli radi davčnih bremen. Vrh tega jih mamijo ugodne vesti emigrantov iz Brazilije, ki so se nedavno naselili tamkaj.

Pekel v vaški rodbini. Pred sodiščem v Čakovcu se je vršila te dni razprava proti 20letnemu Juriju Dobošiču, očetu 4 otrok, ki je na nagovarjanje seljaka I. vana Pintarića umoril posestnika Jakoba Srneca iz Malega Malhaljeva v Medjimurju. Razprava je trajala več dni in so izpovedale številne priče naravnost neverjetne stvari o strašnih rodbinskih razmerah ubitega Srneca. V hiši je bil pravi pekleniški svet, ki je vse v hišo kot zet Ivan Pintarić, ki je hotel postati gospodar in je imel še ljubavno razmerje s svojo tačco Marijo Srnečev. Radi tega so se razvijali neprestano prepri in pretepi. Jakob Srnec se je končno odločil, da se reši pekla in je šel drugje v službo.

Ubičaj Jurij Dobošič je pri zaslišanju priznal, da se je pogodil z Ivanom Pintarićem, da mu za 5000 Din ubije tačca, češ, da je pijanec, prepričljiv in zapravljalec. Dobil je v to svrhu na račun 1250 Din. Od tedaj sta oba ponovno prežala na starega Srneca. Hotela sta ga obesiti na drevo, da bi izgledalo, kakor da je sam izvršil samomor, vendar se jima nikdar ni nudila primerne prilika. Koncem meseca maja pa je Srnec vendarle postal žrtev zločinaškega načrta. Dobošič ga je pričakoval v zasadi, ko se je vračal iz Lopatina in ga ustrelil s samokresom. Srnec se je takoj zgrudil na tla in že čez nekaj trenutkov je izdihnil. Ko je bil že mrtev, mu je poglaj Dobošič še tri krogle v glavo, da so izstopili možgani.

Pri razpravi je Dobošič priznal svojo krivdo, zanikal pa odločno, da bi bila pri umoru soudeležena tudi Mara Srnec. Ivan Pintarić

Slovenska Narodna Podporna Jednota

Ustanovljena 9. aprila 1904

GLAVNI STAN: 2637-39 SO. LAWDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS

IZVRŠVALNI ODBOR:

UPRAVNI ODBOR:

Predsednik Vincent Cinkhaz podpredsednik Andrew Vidrich, R. F. D. 7, Box 193, Johnstown, Pa.; gl. tajnik Mehmed Turk; tajnik bolniškega oddelka Hla Novak; gl. blagajnik John McGrick; urednik glasila Jože Zavertnik, upravitelj glasila Filip Godina.

POROTNI ODBOR:

Martin Šelencnik, predsednik, Box 276, Barberton, Ohio; Frances A. Tauscher, 2827 S. Ridgeway Ave., Chicago, Ill.; John Krizanović, 13111 Remington Ave., West Park, Ohio; Mary Udovich, 2623 S. Ridgeway Ave., Chicago, Ill.; John Terrell, Box 22, Wabash, Pa.

BOLNIŠKI ODBOR:

OSREDNJE OKROŽJE: Hla Novak, predsednik, 2627-39 S. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

VZBODNO OKROŽJE: Jacob Ambrožič, Box 288, Moon Run, Pa.

ZAPADNO OKROŽJE: Antoa Sular, Box 184, Gross, Kans., za jugozapad, Frank Hla, Box 358, Chisholm, Minn., za sev. zap. John Golob, Box 144, Rock Springs, Wyo.

Nadzorni odbor:

Paul Berger, predsednik 2635 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.; Richard J. Zavertnik, R. No. 1, Hinsdale, Ill.; Frank Zajc, 2639 W. 26th St., Chicago, Ill.

Zdravstveni odbor:

Predsednik: Frank Alai, 3134 So. Crawford Ave., Chicago, Ill.; Jolko Oves, 2630 W. 26th St., Chicago, Ill.; John Olip, 2426 So. Clifton Park Ave., Chicago, Ill.

VEROVNI IZDAVNIK: Dr. F. J. Kern, 6232 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

POBORI — Korrespondence s glavnimi odborami, ki delajo v glavnem uradu, na vseh tleh:

VSA PIRMA, ki se nanašajo na posle gl. predsednika se naslovijo: Predsednik S. N. P. J., 2637-39 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

VSE KADRE BOLNIŠKE PODPORE SE NASLOVJO: Bolniški tajnik S. N. P. J., 2637-39 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

DENARNE POSREJITVE IN STVARI, ki se tičejo gl. izvrševalnega odbora in njegovega sveta se naslovijo: Tajništvo S. N. P. J., 2637-39 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

VSE KADRE V SVETU S BLAGAJNISKIMI POSLI se pošiljajo na naslov: Blagajništvo S. N. P. J., 2637-39 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

Vse priporočila glede poslovanja v gl. izvrševalnem odboru se naj pošljejo Paul Bergerju, predsedniku nadzornega odbora, čigar naslov je zgoraj.

Vsi prisilni na gl. porotni odbor se naj pošljejo na naslov: Martin Šelencnik, Box 276, Barberton, Ohio.

Vsi dopisi iz drugih uradov, ustanov, organov, narodnih in sploh vse kar je v zvezi s glavnimi jednotami, naj se pošljejo na naslov: "PROSVETA", 2637-39 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

Je odklanjal vsako odgovornost za zločin, češ, da je Dobošič siler res kriminalni tip, ki je zločin storil za denar vae, vendar pa je njegova volja tako slaba, da je bil čisto navadna igrača v rokah Pintarića. Na podlagi te izjave je bil Jurij Dobošič kot neposredni izvršitelj umora obsojen v dosmrtno ječo, Ivan Pintarić pa kot moralni krivec v smrt na vošalih; dočim je bila Mara Srnec kot nedolžna oproščena. To je po prevratu prva smrtna obsodba v Čakovcu.

IZ PRIMORJA

Smrtna kosa. V Trstu je umrl Ivan Segulin. V Rodiku pri Trstu je umrl v 76. letu starosti Josip Počkaj.

Skupno politična akcija napram "drugorodcem". Deželni fašistovski direktorij v Trstu se je bavil s predlogom, da se doseže skupnost v politični akciji napram "drugorodcem" v celi Julijski Krajini. Ustanovi se najbrže stalni odbor za Julijsko Krajino, sestavljen iz članov vseh deželnih delov, in tam se bodo določale direktive in dajala navodila za kontakt z "drugorodci". V tem pogledu se bodo trški fašisti posvetovali tudi še s Farinacijem. To pomeni nov skupni fašistovski juris na Jugoslovane v Primorju.

Požar. V Predmeji je nastal požar v poslojpu Josipa Čeknika. Napravil je škode nad 5000 ltr, ki pa ni krita z zavarovalnico. Ogenj je povzročil menda "čik".

Lepo razmerje v toliminski občini. Toimni je tako srečen kraj, da je do nedavna imel tajnika, ki je uradoval vsakih pet minut po gostilnah. Vrč je hodil tako dolgo po vodo, oz. vino, da se je razbil. Prišel je nov tajnik v osebi nekega Dosija, ki se že tudi oprijema navad svojega prednika. A poleg tega moža ima Toimni v občinskem uradu še enega pisarja. Ta je doma na jugu Italije in se razume nobenega človeka, ljudje pa tudi ne njega. Pot k asimilaciji se torej izvršuje natančno po programu, ampak enkrat bo vendarle v škodo asimilatorjem!

Handitje v Istri. Kdor misli, da je z odstranitvijo Colarića konec banditstva v Istri, bi se zelo motil. Poleti je bil ubit kmet Rok Ivančič pri Rovinju. Zločinci so odnesli iz Ivančičeve hiše 16,000 ltr in polno jestevin. Orožniki so aretirali 5 ljudi, katere smatrajo, da so zagrešili zločin v Ivančičevi hiši in še druge roparske napade.

Smrtna kosa. V Rojani pri Trstu je umrl Anton Feriuga.

Razpustil sindikalnih društev tiskarjev in litografov v Trstu. Trškiški prefekt je razpustil z od-

Podporna Jednota

Inkorp. 17. junija 1907 v državi Illinois

ITALIJANSKE HARMONIKE

ITALIJANSKE HARMONIKE

Izvor papeštva

(Poglavje iz knjige "The Popes and their Church".)

Spisal Joseph McCabe, bivši frančiškan in semeniščni profesor.

(Dalje.)

Rekel sem že, da je grška ali vzhodna cerkev ostala ločena od Rima do današnjega dne. Zapadna cerkev se je podala rimskemu škofu, ki si je nadel naslov papež, v 5. stoletju. Kako je prišlo do kapitulacije, sem že omenil tri glavne vzroke. Glavni vzrok je bil naval barbarskih Gotov in Vandalov, ki so v začetku petega stoletja poplavalili Italijo, Španijo in afriške kolonije. Pokrajinske škofije, kolikor niso bile uničene, so bile tako obubožane, da se niso mogle več same vzdrževati in morale so se nasloniti na Rim, ki je zdaj brez skrbni diktiral svoje pogoje. S preseljevanjem barbarskih narodov je zavladala silna ignoranca po vsej Evropi. Rimljanska kultura je bila uničena. Rimski škof je prevzel dedščino, borne ostanki, katere je zavil v kristjanski plašč in jih držal v Rimu kot svoj monopol.

Omeniti moram še potvorbe, o katerih sem že nekoliko pisal. V tisti dobri splošne nevede in največje kulturne propalosti, kar jih beleži zgodovina, je v Rimu vstala cvetoča industrija ponarejenih svetnikov in svetnic, mučnikov in mučenic, dokumentov itd. Lepi, toda na celem izmišljeni pripovedki o sveti Neži in sveti Ceciliji sta znani. Potvorjene kanone (paragrafi cerkvenih zakonov) grških cerkvenih zborov sem že omenil. Cimboj je temnela senca srednjeveške noči nad Evropo, tembolj so se množili, falzifikati. Tedaj so bili časi, ko so papeži in njihovi hlapci fabrikirali romane in legende za njihovo praktično uporabo.

Ena glavnih potvorb, "Dejanja sv. Silvestra", je bila skovana na vzhodu okrog leta 430. Od tam je prišla v Rim in papež jo je takoj sprejel z obema rokama. Opisuje gloriozno izpreobrnitev cesarja Konstantina, nakar gre ta prvi krščen monarh

(potem ko je umoril svojo ženo in sina) na vzhod in pokloni posvetni vladar papeža vso Evropo zapadno od Grčije. Bila je navadna sleparija, toda kristjani so jo sprejeli za resnico.

Drugi ponarejen dokument je "Konstitucija sv. Silvestra", ki je bil fabrikiran v Rimu leta 498. Dva papeža sta bila vnovič izvoljena in običajna smrtna borba je zopet trajala tri leta. Tedaj so pristaši protipapeža skovali omenjeni spis. Kot že omenjeno, Rim je bil v tem času v takem močvirju praznovanja, da so ponarejalci relikvij, legend, postav, zdravil in vsega imeli zlato dobo. Ljudje so se dali potegniti kar čez noč. Edino here-tičnega kralja Teodorika Ostrogota niso mogli potegniti. Rimski duhovščina je toliko časa ščevala proti njemu, da je končno dal zapreti papeža Janeza I. Rim se je razcepil v dve stranki, rimsko in gotsko. Tako so krvavi boji s korupcijo vred pomagali "svetemu duhu" pri odločitvi v papeških volitvah. V petnajstih letih v prvi polovici 6. stoletja je bilo vrstilo šest papežev in njih zgodovina ni še danes oprana sumnje, da sta bila najmanj dva umorjena.

Papež Silverij je odprl vrata Rima četam bizantinskega cesarja. Nova vlada pa ni izboljšala papeštva, ki se je še bolj pogreznilo v blato. Grška cesarica Teodora, neskropulozna in zelo pobožna žena, ki je začela svojo karijero v bordelu in dokončala na bizantinskem tronu, je imela nekoliko svoje lastne krive vere. Rimski dekan Vigilijs je se ponudil, da uveljavi njeno vero, če mu pomaga do papeštva. Teodora je brž pisala svojemu vojskovo-dvju v Rimu, naj obtoži papeža Silverija česar koli in ga pošlje k njej v Carigrad. Zgodilo se je. Papež Silverij je bil odstavljen radi izdajstva in Vigilijs je prišel na njegovo mesto. Ampak papež Vigilijs se ni upal izpolniti obljube, katero je dal cesarici. Teodora se je kruto maščevala nad njim. Bil je odpeljan v Carigrad — rimski kristjani so za slovo metali blato in kamenje vanj — in tam umorjen.

Takšno je bilo papeštvo v za-

četku srednjega veka. Katoliški zgodovinarji pa opevajo te papeže kot odlične svete moške, ki so vladali pod zaščito svetega duha! — Prišel je Gregor Veliki (590—604), ki je nekoliko dvignil cerkev iz močvirja, ali tudi ta papež ni bil brez napak; tudi iz njega odseva značaj barbarske dobe. Njegovo slavopetje ne skrupulozni kraljici Brunchildis in brutalnemu bizantinskemu cesarju Foki ter njegovo divje veselje nad umorom cesarja Mavricija — ki je imenoval papeža bedaka — je ostudno. Njegova praznovornost je bila brez mej. Njegovi največji deli "Magna Moralia" in "Dialogi" sta neverjetna godla samih pravljic o hude-dih in čudeh. Gregor Veliki je skoraj v vsakem pismu preklinjal pijančevanje in vlačuganje duhovnov, če je pa kateri duhovnik ali škof hotel ljudstvo kaj podučiti, ga je preganjal. On je bil eden narediteljev srednjega veka.

(Dalje.)

Horoskop Evrope

Astrologija o bodočnosti evropskega kontinenta.

Znani astrolog A. M. Grimm je, kakor čitamo v nemških listih, pred kratkim izdal knjigo "Bodočnost Evrope", v kateri podaja usodo kontinenta v naslednjih 50 letih. V svojih prognozah obravnava vsako posamezno državo zase, pri čemer se sklicuje na izčrpano izračunane astrološke podatke. Značilno za njegovo knjigo je, da ne podaja v njej svojih astroloških prerokov zgolj v širokih meglenih obrisih, marveč v povsem določenih obliki in deloma celo v najmanjših podrobnostih. Grimm ni strah, podajati v prerokbah docela nedvoumne termine in leta, kar je spričo stališča, ki ga danes zavzema astrologija v človeštvu, vsekakor združeno s precejšnjim rizikom.

Grimmove prerokbe so v bistvu pesimističnega značaja. Po njegovem bodo bodoča Evropa pretresale neprestane krize, revolucije, prevrati in vojne. Kot

odlični dogodek dvajsetega stoletja imenuje Grimm zmago boljševizma, ki bo pomalec prodrl skoraj v vse evropske države, toda povečini ne revolucionarnim, nego evolucionarnim potom. Nekaterim državam prerokuje Grimm cel razpad, drugim pa izgubo samostojnosti.

V Franciji bo po Grimmovih izjavah do leta 1938 prevladovala kriza. Leta 1926 bo Francija razdrla pogodbo z neko zavetniško državo. Leta 1938 se bo začela perioda mirnega razvoja: literatura se bo dvignila. Francija se bo naslonila na ostale države. Prevladala bo politika miru. Leta 1953 se bo iz razvalin dvignila nova, toda znatno zmanjšana Francija.

Nemčija bo morala prestati velike pretrse, revolucije in vojne, potem bo pa postala najmočnejša evropska država. Leta 1926 se bo začela komunistično-boljševiška revolucija, nemiri bodo trajali več let. Leta 1929 bo nov prevrat, ali državna oblika bo ostala ista kakor dotlej. Doba atentatov, vojna nevarnost, smrt predsednika republike. Leta 1931 se bo Nemčija pomirila in nastopila bo doba političnega gospodarstva in kulturnega napredka. Leta 1942: Vojna. Nemčija zmaga. Leta 1947: Zveza z Avstrijo, Japonsko in Kitajsko, uspehi v kolonialni politiki. Leta 1966 bo blagostanje na višku in začela se bo doba kriz, ki bo trajala pet let (do l. 1972); nastopili bodo pretresi, inflacija, obubožanje ljudstva, anarhija, atentati, nalezljive bolezni, vojna nevarnost. Leta 1975 se bo izvršil odlični preobrat, ki bo izpremenil obliko države in vladavine.

V Rusiji bo caristično gibanje naraščalo in leta 1930 se bo vnel boj med boljševiki in monarhisti. Boljševiki bodo podlegli. Na čelo države bo stopil zopet car, toda novi režim ne bo trajal dolgo.

V Angliji preti velikanški upor v kolonijah. Izbruhnili bo sredi leta 1928, toda po hudem, dveletnem boju bodo uporniki podlegli. Velika katastrofa pa bo nastopila šele po letu 1975, najbrž v naslednjem stoletju.

Avstrija bo doživela krizo leta 1927. Nastala bo gospodarska katastrofa, ministristvo bo padlo, umrl bo predsednik republike. V naslednjih letih velik napredek. Leta 1960 bo Avstrija doživela bodisi veliko vojno, bodisi krvavo revolucijo. Začel se bo proces definitivnega boljševiziranja. Pozneje bo Avstrija najbrž izgubila samostojnost in se bo združila z neko drugo državo.

Italija bo že leta 1934 podlegla boljševizmu. Potem bo svojo moč razširila preko svojih sedanjih granic v južni Evropi (!) in ob Sredozemskem morju (!).

Čehoslovaško čaka desetletna kriza (1933 do 1943), ki bo dosegla svoj višek v revoluciji (leta 1939). L. 1953 vstopijo v vladu komunisti (!). Z letom 1963 se bo začela perioda miru in napredka na vseh poljih. Leta 1975 bo Čehoslovaška ena izmed najmočnejših evropskih držav.

Več starih in predvsem novo ustanovljenih držav bo izgubilo svojo neodvisnost (!) Belgija bo med letoma 1970 in 1975 izgubila svojo samostojnost in se bo priključila eni sosednih držav. Holandsko bo leta 1934 zadela velika katastrofa. Finska bo izgubila svojo samostojnost l. 1928 (?). Letsko leta 1934. Rumunija, ki bo leta 1930 zapadla revoluciji, bo propadla leta 1950. Konec Portugalske je pričakovati za l. 1935. Švica bo svojo neodvisnost branila še mnogo let, toda okoli l. 1992 bo izbruhnili v deželi velika katastrofa.

Lepa perspektiva, kajne? Le škoda, da ne čitamo ničesar o Jugoslaviji, vsaj listi je ne omenjajo. Kogar pa stvar pobiže zanima — pogoj je seveda, da verjame zvezdam! — naj si iz Berlina naroči Grimmovo knjigo, mogoče bo iz nje izvedel kaj več.

SE NEKAJ DNI DO BOŽICA!

Zato nemudoma naročite za vašega prijatelja izvrstno božično darilo

KNJIGO:

"Ameriški Slovenci"

NAROČNIKI POZOR!

Znamenje (Nov. 31-1925) pomeni, da vam je naročnina potekla ta dan. Ponovite jo pravočasno, da vam lista ne ustavi. Ako lista ne prejmete, je mogoče vstavljen, ker ni bil plačan. Ako je vaš list plačan in ga ne prejmete, je mogoče vstavljen valed napačnega naslova, pišite nam dopisnico in navedite stari in novi naslov.

Naši zastopniki so vsi družbeni tajniki in drugi zastopniki, pri katerih lahko plačate naročnino.

Naročnina za celo leto je \$5.00 in za pol leta pa \$2.50. Člani S. N. P. J. plačajo za pol leta \$1.90 in za celo leto \$3.80.

Za mesto Chicago in Cicero za leto \$6.50, pol leta \$3.25, za člane \$5.30.

Za Evropo stane za pol leta \$4.00, za vse leto pa \$8.00.

Tednik stane za Evropo \$1.70. Člani doplačajo samo 50c za poštnino.

Naročnino lahko tudi sami pošljete na naslov:

UPRAVNIŠTVO

"PROSVETA"

2657 S. Lawndale Ave., CHICAGO, ILL.

Nove prave Victor božične gramofonske plošče

- 75c 7834 Sveta noč, blažena noč. Bečica, R. H. H. Kristjan. Poje kvartet "Conemaugh" pod vodstvom Iv. P. Karla. 1. tenor C. Revell, 2. tenor Iv. Potokar, 1. bas J. Korbak, 2. bas Iv. P. Karla. 1. bas J. Korbak.
- 75c 7833 Kako je bilo pri Ramlatu? Kvartet in vokalisti. Za smeh, Danilova, harmonika in drugi.
- 1.25 68716 Dve srci, polka. Kragulj, valček. Stahlova godba. (12 col. cena \$1.25.)
- 75c 77897 Strunam. Pojete Miss J. Lovke — M. Udovč.
- 75c 77915 Tansica, valček. Na pešak, polka. Holzerjevi trije na harmoniki itd.
- 75c 78086 Danajski škrbi, polka. Savarški kvartet. Godbeni kvartet.
- 75c 78176 Dve liti. Dve srce, polka. Dve srce, polka. Dve srce, polka.
- 75c 78177 Dve srce, polka. Dve srce, polka. Dve srce, polka.
- 75c 78182 Danajski škrbi, polka. Savarški kvartet. Godbeni kvartet.
- 75c 78196 Pevska polka. Godbeni kvartet. Godbeni kvartet.
- 75c 78249 Krščenil. Angeli sveti v nebesih. Poje F. Potočnik.
- 75c 18998 Santa Claus Tells of Mother Goose Land. Nekaj za vašo mladino (otroke) angleškem jeziku, smeh, pitloce, šaljivi itd.
- 75c 18991 Death of Paddy Collins. Dream of a Miner's Child. To je tisti Collins, ki ga je v majni podzelo leta 1900. Odkopali so ga iz mrtvega. Nekaj pomembnega za našo majnjo. Plošča je poka v Ameriškem jeziku.

Za poštnino pošljite 5c. Plošče so vse prave Victor. Nove vrste Victor glasne in raznolike kot svon. Victor plošče v vaših ljubih imenih vedno v skladu. Ure, verigice, prstane, srebrnina, zlato, PIANO role. — Pišite po cenah priloženi ali bosta dolarje.

IVAN PAJK, Urar in Victor Dealer,

24 Main Street

Conemaugh, Pa.

Krasni stenski koledarji bodo poslani vsakemu našemu odjemalcu.

Tiskarna S. N. P. J.

SPREJEMA VSA V TISKARSKO OBRT SPADAJOČA DELA.

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih.

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S. N. P. J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI.

CENE ZMERNE, UNIJSKO DELO PRVE VRSTE.

VSA POJASNILA DAJE VODSTVO TISKARNE. Pišite po informacije na naslov: S. N. P. J. Printery, 2657-59 South Lawndale Avenue, Chicago, Ill.

TAM SE DOBE NA ŽELJO TUDI VSA UST-MENA POJASNILA.

TEHTNICA

Juž Kozak

(KONEC)

Oživil spomin se obupno oklene zemlje, grebe po njenih ranah in vprašuje, nad kom se maščuje usoda za požig ustvarjenega. Tisti hip se utrnejo v možganih besede, izgovorjene na sodbi mrtvih nad živimi: povesena skodelica je puhnila visoko med nebo in zemljo vaše gospodarstvo.

In primera, s katero je iskal ravnotežja na valovih življenja, je našla usmiljenje božje.

Ponižalo se je nebo do trpečega zemljana in prsteno, iz prahu zgneteno uho je zaslišalo nebeško melodijo razpete Tehtnice nad pogoriščem. Njeni demantni tečaji nad visokim križem in upeljenim žakljevim arcem utripajo kakor struna med njima, ki razodeva svojo pesem srcu trpina. Blaženost je umirila prosečo dušo, da se je v svečanem miru zlija beseda neba z besedo zemlje.

V svojih nevidnih skodelicah meriš smrt in življenje in nikdar se še niso prevesile.

Tvoje večnega miru se je prestrašilo src. Ne more se ti približati in objeti božjega stvarstva, zato se je tvoja podoba razvijala njemu in našemu življenju v tolažbo.

Nihaj, tehtas prazna in jalova semena, ponuzuje težka in plodna. Človeško srce je vajeno sodbe in ti nam jo polaga na jezik. Mi, ubogi trpini, begamo neuki, ker le dobro ped večnosti smo zajeli v možganih in srcih, pa ne razločimo, da so jalova semena tako težka, kot morejo plodna biti prazna.

Razvozljal si se med nami, veličastna podoba, ker je prestrašno razodetje, da je življenje en sam boječ utrip večnega srca.

Saj veš, da nas večni zvon vabi v pokoj noči in skrivnostno pesem iz lin naznanja rojstvo vsak dan.

Blagohotno nam meriš te utripe in tolažiš nevedne.

Toda v uri spoznanja ugasneš pred našimi očmi in pesem tvoje matere, večne Tehtnice, odjekne v duši zemljana in odvrne smrt od umirajočega.

Božje srce je usmiljeno objelo v svojem naročju srce človeka in ga uči, da so dnevi preteklosti že v bodočnost raztegnjeni, kakor so dnevi v daljavah pred nami umrli v preteklosti.

Urvnovčena sta smrt in življenje izpočetka in skrivnostno tvoje podobe lije na zemljo svoj večni: Biti.

Da ne opešamo, ne izgrešimo potoj v tvoje naročje, si nam poslala na svet svojo hčerko.

Seme, dozorelo in oplojeno, se izluči iz lupine svojega rojstva, pada na zemljo, ljudem

in ticam pod nebom namenjeno. Tako je dihal Brajda pod zvezdnatim svodom čisto sam in brez strahu je zatnilil svoje oči.

Zavešal se je zopet doma, kjer mu je skrbna roka s hladno vodo izpirala rano, ki je prenehala skeleti. Tudi kri ni več vrela in temne oči so se iskale v solnčni svetlobi, vsipajoči se v širokih pramenih skozi okno.

"Minile so strašne noči in je dan," je šepetal duh. Prevzelo ga je oznanjenje dneva, kakor bi ne ležal več na beli postelji, ampak bi ravnokar vstal ves prsten izza altarja, na katerem so vzplamtele vse luči od zemlje do neba in ga nevidne ustnice mazilijo z blagoslovom in posvečenjem, ker je odrešil svojo kraljično.

Smehljaje je zaprl oči.

Zaman je prosila žena, Line ni mogla ustaviti. Planila je v sobo in se zgrudila pred njim.

"Brajda, požgali so mi dom in tovarno! Zakelj se je obesil."

"Vedel sem." Položil je svojo blede roko na svilene lase.

"Gorje, gorje meni!" je sklanjala svojo glavo in srce je tonilo v solzah. "Sovražila sem nekoč vso to zemljo, streti in uničiti sem hotela te stavbe, ki so mi povzročile toliko trpljenja. Ljubezen pa je ozdravila moje sovraštvo. Kar sem prej grizla, sem zdaj poljubovala. A kdo, Brajda, ozdravi mojo ljubezen, ki je izgubila vse, vse?"

"Lina, življenje jo ozdravi!"

"Ne, ne, Milan! Vzemij vse, kar je ostalo, ustvari novo življenje in daj mi, da se oprem nate!"

"Zaman, Lina! Na teh razvalinah bodo zidali bodoči rodovi. Ti pa prodaj Škrinjarju, kakor je moralo priti."

"Bože moj, njemu?"

"Da, njemu, ker zdaj prihaja zopet njegov čas. Star je že in kmalu bo opešal. Gospodarstvo pa je zapisano mladim, kipečim rodovom. Valovi že butajo ob stare domove in ne bo se upokojila zemlja, dokler jih ne zrušijo. Voditi sem jih mislil, pa mi je nocoj spoznanje odvzelo oblast nad njimi. Zato jim bom služil."

"Milan, Milan, tudi tebe sem izgubila. Pokojna je tvoja duša, v meni pa blaznita sovraštvo in ljubezen. Nikdar ne ogrejeta tvoje."

"Lina, njim posvečam svoje življenje."

"Jaz ne morem ... Bodi torej! Vrnem se med razvaline."

"Stori, kakor sem rekel!"

"In potem ... o, Bog!" Krčevito ihtea se je vračala, kjer se je dvigal v nebo visoki križ upeljene tovarne.

"Minile so strašne noči in zdaj je dan. Solnce pa stoji v znamenju Tehtnice," je ponavljal Brajda.

Nato je zatnilil oči, da se počije.